

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет української філології, культури і мистецтва
Кафедра української мови

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов

2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
УКРАЇНСЬКІ СТУДІЇ:
КУЛЬТУРА УСНОГО І ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ
(УКРАЇНСЬКА)

для студентів

спеціальності: 035 Філологія

освітнього рівня: перший (бакалаврський)

освітньої програми: 035.055.03 Мова і література (французька)

035.052.02 Мова та література (італійська)

035.051.01 Мова та література (іспанська)

спеціалізації: 035.055 Романські мови і літератури (переклад включно),
перша – французька

035.052 Романські мови та літератури (переклад включно),
перша – італійська

035.051 Романські мови та літератури (переклад включно),
перша – іспанська

Київ – 2023

Розробник:

Русаченко Наталя, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови
 Дроботенко Валентина, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови

Викладач:

Русаченко Наталя, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови
 Дроботенко Валентина, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри української мови
 Протокол №9 від 30.08.2023 року
 Завідувач кафедри української мови Михайло ВІНТОНІВ

Робочу програму погоджено з гарантами освітніх програм (керівниками проектних груп)
Мова та література (французька)

01.09.2023 р.

Гарант освітньої програми (керівник проектної групи) Ігор ЛАСКА

Мова та література (італійська)

01.09.2023 р.

Гарант освітньої програми (керівник проектної групи) Анастасія КОПИТИНА

Робочу програму перевірено

«01» 09 2023 р.

Заступник декана з науково-методичної та навчальної роботи Світлана ГОРОБЕЦЬ

Пролонговано:

на 20_/20_ н.р	_____ (підпис)	(_____) ПІБ	«_»_ 20__ р.	протокол №__
на 20_/20_ н.р	_____ (підпис)	(_____) ПІБ	«_»_ 20__ р.	протокол №__
на 20_/20_ н.р	_____ (підпис)	(_____) ПІБ	«_»_ 20__ р.	протокол №__
на 20_/20_ н.р	_____ (підпис)	(_____) ПІБ	«_»_ 20__ р.	протокол №__

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	денна
Українські студії	
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів / годин	6/ 180
Курс	I
Семестр	1
Кількість змістових модулів з розподілом:	2
Змістовий модуль 2. Культура усного і писемного мовлення (українська)	
Курс	I
Семестр	1
Обсяг кредитів	2
Обсяг годин, в тому числі:	60
Аудиторні	28
Модульний контроль	4
Семестровий контроль	10
Самостійна робота	18
Форма контролю	іспит

II. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу «Культура усного і писемного мовлення (українська)» – формування української громадянської ідентичності шляхами підвищення ролі української мови як національної цінності та подолання мовно-культурної меншовартості українців; поглиблення системного уявлення студентів про усне і писемне мовлення українців; формування українськомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців.

Завдання навчальної дисципліни:

- **виховання** у здобувачів вищої освіти почуття національної свідомості та історичної мовно-культурної пам'яті, що сприятиме підвищенню мотивації вивчення культури усного та писемного мовлення, історії української культури та права людини, громадянина України
- **формування** української громадянської ідентичності; популяризації та збереження культурної спадщини та культурних цінностей України;
- **формування** українськомовного іміджу, комунікативної, мовленнєвої, прагматичної, соціокультурної, загальних та фахових компетентностей у процесі усвідомленого опанування мовної, мовленнєвої, комунікативної теорій;
- **здійснення** заходів, спрямованих на розвиток цілісної загальнодержавної політики національно-патріотичного виховання.

Під час практичних занять та самостійної роботи студенти, майбутні фахівці в галузі філології *набувають таких програмних компетентностей:*

● *загальні компетентності:*

ЗК 1: здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК 2: здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

ЗК 3: здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

ЗК 4: здатність бути критичним і самокритичним;

ЗК 5: здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями;

ЗК 7: уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;

ЗК 8: здатність працювати в команді та автономно;

ЗК 10: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК 11: здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

● **фахові компетентності:**

ФК 2: здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні;

ФК 8: здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань;

ФК 9: усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземними мовами;

ФК 10: здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (перекладацький) аналіз текстів різних стилів і жанрів;

ФК 11: здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення;

ФК 12: здатність до організації ділової комунікації

III. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Навчання за дисципліною спрямоване на отримання таких *програмних результатів*:

ПРН 1: вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною мовою усно й письмово, використовувати її для організації ефективної міжкультурної комунікації;

ПРН 2: Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати;

ПРН 4: Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.

ПРН 5: Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.

ПРН 7: розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів;

ПРН 10: знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності;

ПРН 11: знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною та іноземними мовами.

ПРН 13: аналізувати й інтерпретувати твори української та французькомовної художньої літератури й усної народної творчості, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі;

ПРН 18: Мати навички управління комплексними діями або проєктами у розв'язанні складних проблем у професійній діяльності в галузі обраної

філологічної спеціалізації та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

Організація навчальної діяльності в центрі культури української мови

Реформування системи вищої освіти на сучасному етапі зумовлює концептуальні зміни в напрямках, цілях, завданнях, змісті освіти, філологічної зокрема, які зорієнтовують передовсім на розвиток особистості, формування творчої ініціативи, мобільності, підвищення конкурентоздатності майбутнього фахівця.

Задля ефективної реалізації концепції нової освітньої стратегії університету програмою передбачено застосування можливостей Центру культури української мови.

Для цього впроваджено систематичне застосування орфоепічних тренінгів, риторичних розминок, дослідницьких завдань, що передбачають карткування мовного матеріалу, укладання мультимедійних словників, опрацювання спеціальної літератури тощо; творчих завдань тощо.

Крім того, студентів залучено до роботи в проблемних групах, до участі в наукових конференціях; мовних конкурсах тощо.

У Центрі заплановано презентації наукових видань з проблем культури української мови, зустрічі з науковцями.

IV. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний план

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. <i>КУЛЬТУРА УСНОГО МОВЛЕННЯ ЯК ЧИННИК ТВОРЕННЯ ЛІНГВАЛЬНОГО (ФАХОВОГО) ПРОСТОРУ</i>							
Тема 1. <i>Генеалогія української мови.</i>	3	-	-	2	-	-	1
Тема 2. <i>Функційно-стильова диференціація української мови як основа культури фахової мови.</i>	3	-	-	2	-	-	1
Тема 3. <i>Культура усного фахового спілкування</i>	3	-	-	2	-	-	1
Тема 4. <i>Функціонування української мови в уснорозмовній сфері та вплив на соціум (професійна комунікація, мова медіа)</i>	3	-	-	2	-	-	1

<i>та реклами). Основні ознаки культури мови, мовлення і комунікації.</i>							
Тема 5. <i>Виразність усного мовлення.</i>	3	-	-	2	-	-	1
Тема 6. <i>Орфоепічна та акцентуаційна грамотність як складник мовленнєвої культури фахівця.</i>	3	-	-	2	-	-	1
Тема 7. <i>Технології комунікативного впливу.</i>	3	-	-	2	-	-	1
Тема 8. <i>Мовний етикет як складник культури мовлення.</i>	3	-	-	2	-	-	1
Тема 9. <i>Гендерні та вікові аспекти спілкування.</i>	3	-	-	2	-	-	1
Модульний контроль 1	2	2					
Разом	29	-	-	18	-	-	9
Змістовий модуль 2. КУЛЬТУРА ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ ЯК ЧИННИК ТВОРЕННЯ ЛІНГВАЛЬНОГО (ФАХОВОГО) ПРОСТОРУ							
Тема 10. <i>Динаміка мовної норми і проблеми</i>	3	-	-	2	-	-	1

кодифікації							
Тема 11. <i>Український правопис у контексті мовних інновацій.</i>	4	-	-	2	-	-	2
Тема 12. <i>Лексична та фразеологічна правильність мовлення.</i>	4	-	-	2	-	-	2
Тема 13. <i>Граматична парадигма в лінгвальній культурі фахівця.</i>	4	-	-	2	-	-	2
Тема 14. <i>Синтаксичні аспекти культури мовлення.</i>	4	-	-	2	-	-	2
Модульний контроль 2	2	2					
Разом	21	-	-	10	-	-	9
Підготовка до проходження контрольних заходів (семестровий контроль)	10	<i>(семестровий контроль)</i>					
Усього	60	-	-	28	-	-	18

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль I.

Культура усного мовлення як чинник творення лінгвального (фахового) простору

Тема 1. Генеологія української мови. Українська мова серед інших мов світу: типологічні ознаки, стан і статус.

Найважливіші відомості з історії походження та розвитку української мови: початок становлення (VI ст. н.е.); формування фонетичної системи (XII – перша половина XIII ст.); розвиток фонетичної і граматичної систем (до середини XVI ст.). Суть етнополітичних концепцій походження українського народу і його мови: автохтонна концепція, «єдиноруська концепція», концепція «спільної колиски». Основні постулати концепції походження української мови Ю. Шевельова.

Літературно-писемна двомовність XIV – XVIII ст.: слов'яноруська мова, староукраїнська («проста мова»). Формування та джерела розвитку національної мови.

Місце української мови на карті мов світу. Типологічні особливості української мови на фонетичному, морфологічному та синтаксичному рівнях.

Українська мова в міжкультурному діалозі.

Тема 2. Функціонально-стилістична диференціація української мови як основа культури фахової мови.

Закономірності функціонування мови в різних сферах її суспільного життя. Універсальність поняття «стиль».

Культура мовлення та «стиль мовлення». Вплив стилю й жанру на формування мовленнєвої культури майбутнього фахівця.

Принципи, історія і критерії класифікації та жанрової диференціації стилів. Характеристика функціональних стилів української літературної мови.

Засоби творення стильової доречності. Різновиди стилістично виправданого слововживання: стильова, контекстуальна, ситуативна та особистісно-психологічна.

Взаємодія стилів, підстилів і їх цілісність.

Співвідношення національного та інтернаціонального у стилістиці національної мови.

Тема 3. Культура усного фахового спілкування.

Особливості усного спілкування у фаховій діяльності. Загальні вимоги, що визначають рівень культури усного ділового мовлення.

Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування: за способом взаємодії між комунікантами, за кількістю учасників, з урахуванням каналів комунікації, залежно від змісту повідомлення.

Жанри усного мовлення (співбесіда, розмова телефоном, доповідь, репортаж, захист наукового проєкту). Дискусійний діалог, репліки, суперечка/конфлікт, аргументація мовлення оратора. Функції та види бесід. Стратегії поведінки під час ділової бесіди. Співбесіда з роботодавцем.

Етикет телефонної розмови.

Мистецтво публічного виступу. Жанри публічного виступу. Закони ефективного спілкування. Умови успішного публічного виступу. Способи виголошення промови. Мистецтво ставити правильні запитання та отримувати змістовні відповіді.

Тема 4. Функціонування української мови в уснорозмовній сфері та вплив на соціум (професійна комунікація, мова медіа та реклами).

Динаміка і статика в корпусі уснорозмовної лексики професійного спілкування. Чинники екстралінгвальні та інтралінгвальні як фактори поповнення розмовного вокабуляра. Розмовні одиниці соціолінгвального сектору.

Мовна економія. Мовні смаки, їх вплив на сферу спілкування комунікантів. Неолексеми професійного мовлення. Причини входження неологізмів у професійне мовлення. Оказіоналізми мови медіа та реклами.

Вплив мови професійного спілкування, медіа та реклами на формування мовного простору спільноти. Взаємодія прескриптивної та дескриптивної норм, співіснування заблокованих мовною нормою лексичних одиниць у практиці усного спілкування.

Тема 5. Виразність усного мовлення.

Поняття засобів логіко-емоційної виразності. Інтонація як мовне явище, її сутність і вивчення. Мовні такти – основна ланка органічного зв'язку компонентів виразності і системостворюючих відношень між ними. Паузи, їх роль і значення в мовленні. Логічний наголос. Функціональні особливості логічного наголосу. Мелодика мовлення, її значення для вираження змісту фрази. Темп мовлення, його значення в словесній діяльності. Позамовні засоби виразності.

Тема 6 Орфоепічна та акцентуаційна грамотність як складник мовленнєвої культури фахівця.

Сучасна українська орфоепіа. Орфоепічні норми, їхнє значення. Причини порушення орфоепічних норм. Типи орфоепічних помилок.

Основні норми літературної вимови голосних і приголосних звуків в сучасній українській літературній мові.

Вимова слів іншомовного походження.

Основні закони милозвучності української мови.

Норми щодо наголошування слів. Варіантне наголошування слів. Наголос у складних і складноскорочених словах.

Орфоепічні словники.

Тема 7. Технології комунікативного впливу.

Специфіка і структура мовленнєвого впливу. Маніпулятивні технології: способи розпізнання та протистояння. Мова як наскрізна сугестивна система. Лінгвістичні рівні впливу. Екстралінгвальні чинники впливу. Сугестогенні дискурси.

Офіційне та приватне спілкування крізь призми маніпулятивних технологій. Маніпулятивні техніки та протистояння маніпуляціям у спілкуванні. Алгоритми мовного протистояння маніпулятивним впливам.

Сучасні технології нейролінгвістичного програмування. Особливості здійснення сугестивного впливу в інтернеті.

Захист від маніпулятивного впливу. Техніки протистояння маніпулюванням.

Тема 8. Мовний етикет як складник культури мовлення.

Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет.

Комунікативний кодекс (етнічні, етнолінгвістичні та соціолінгвістичні параметри).

Структура мовного етикету. Стандартні етикетні ситуації. Етикетна формула.

Особливості українського мовленнєвого етикету. Український комплімент.

Мовний етикет у професійному спілкуванні. Правила. Вимоги.

Мовний етикет академічного навчального середовища.

Тема 9. Гендерні та вікові аспекти спілкування.

Гендерні характеристики комунікативної поведінки.

Гендерні стереотипи і гендерна чутливість комунікації.

Реалізація стратегії фемінізації в українській мові. Фемінітиви в українській мові XXI ст. Відображення фемінізації в офіційно-діловій сфері. Лінгвокультурологічна оцінка найменувань жінок.

Вікові особливості комунікативних властивостей особистості (у різні періоди розвитку). Молодіжний сленг. Студентський жаргон.

Змістовий модуль II.

Культура писемного мовлення

як чинник творення лінгвального (фахового) простору

у

Тема 10. Динаміка мовної норми і проблеми кодифікації.

Мовна норма. Правильність, досконалість, зразковість як характеристики, що визначають нормативну літературну мову, високу культуру мови фахівця.

Система норм писемного мовлення: лексико-фразеологічні, морфологічні, синтаксичні, графічні, орфографічні, пунктуаційні, стилістичні. Причини порушення мовних норм.

Формування мовних норм у процесі стильового розгалуження мови.

Варіантність мовної норми.

Особливості фіксації мовних норм у правописі, словниках, довідниках, підручниках та посібниках з української мови.

Тема 11. Український правопис у контексті мовних інновацій.

Принципи українського правопису.

Основні зміни до нової редакції правопису.

Найважливіші правописні норми сучасної української літературної мови. Ненаголошені **е, и, о** в сучасній українській літературній мові.

Правила вживання м'якого знака та апострофа в сучасній українській мові.

Правопис префіксів у сучасній українській літературній мові.

Правопис слів іншомовного походження. Подвоєння та подовження приголосних. Правила вживання великої літери у власних назвах.

Написання слів разом, окремо і через дефіс. Правопис **не**, ні з різними частинами мови.

Орфографічні словники.

Тема 12. Лексична та фразеологічна правильність мовлення.

Точність наукового мовлення. Особливості вживання термінів.

Художня точність. Унормоване слововживання. Оказіоналізми в художньому мовленні. Причини порушення семантичної точності мовлення: вживання слів у значенні, невластивому для літературної мови; невміння користуватися синонімами, паронімами, термінами, багатозначними словами й омонімами; міжмовна лексико-семантична інтерференція в умовах білінгвізму; порушення норм лексичної, граматичної та стилістичної сполучуваності; мовна надмірність; мовна недостатність.

Поняття фразеологічної норми. Найпоширеніші типи порушення фразеологічної точності: дослівний переклад іншомовних висловів або фраз, які в українській мові мають свої відповідники; незнання точного значення фразеологізму, його експресивно-стилістичних особливостей, сфери вживання; трансформація складу фразеологізму, розширення фразеологізму; спотворення складу фразеологічної одиниці через підміну слів.

Тема 13. Граматична парадигма в лінгвальній культурі фахівця.

Словотвірні норми. Граматична правильність українського мовлення.

Нормативність творення відонімних дериватів. Прізвища, імена та імена по батькові: закономірності творення та особливості відмінювання.

Нормативність уживання граматичних форм самостійних частин мови.

Синонімія та омонімія відмінкових та прийменниково-відмінкових форм.

Порушення норм у вживанні службових частин мови.

Тема 14. Синтаксичні аспекти культури мовлення.

Синтаксичні аспекти письмового мовлення. Синтаксичні засоби економії в письмовому мовленні.

Формальна і семантична ускладненість речення. Поняття про однорідні члени речення. Способи вираження однорідності. Узагальнюючі слова у реченнях з однорідними членами. Пунктуація у реченнях з однорідними членами. Вставні та вставлені конструкції. Відокремлення означень (узгоджених і неузгоджених), відокремлення прикладок, обставин, додатків. Пунктуація при відокремлених членах речення.

Розділові знаки у складносурядному та складнопідрядному реченнях. Залежність постановки розділових знаків у безсполучникових складних реченнях від змістових відношень, які встановлюються між предикативними частинами. Кома, крапка з комою, тире і двокрапка у безсполучникових складних реченнях.

Пряма та непряма мова. Розділові знаки при прямій / непрякій мові.

VI. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студента

№ з/п	Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
			Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
2.	Відвідування практичних занять	1	9	9	5	5
4.	Робота на практичному занятті	10	9	90	5	50
3.	Виконання завдання з самостійної роботи	5	2	10	5	25
5.	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25
Разом				134		105
Максимальна кількість балів: 239						
Розрахунок коефіцієнта: 239/60 ≈ 4						
Екзамен						40 балів

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Змістовий модуль I.

Культура усного мовлення як чинник творення лінгвального (фахового) простору

Тема 1. Генеологія української мови

Завдання

1. Зробити тези до статей:

- Півторак Г. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов. Міфи і правда про трьох братів слов'янських із «спільної колиски». К.: Наукова думка, 2001. С.79 – 97. <http://litopys.org.ua/pivtorak/pivt.htm>.
- Півторак Г.П. Коли ж виникла українська мова? // Історія української мови. Хрестоматія / Упоряд. С.Я.Єрмоленко, А.К.Мойсієнко. К.: Либідь, 1996. С.270 – 279.

https://chtyvo.org.ua/authors/Pivtorak_Hryhorii/Koly_zh_vynykla_ukrainska_mova7/

2. Ознайомитися з основними положеннями закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 16 липня 2019 року.

Тема 8. Мовний етикет як складник культури мовлення.

Завдання

1. Знайти приклади діалектних мовних формул вітання, прощання, привітання з різними народними святами (по 2-3 приклади на кожну групу).

Змістовий модуль II.

Культура писемного мовлення як чинник творення лінгвального (фахового) простору

Тема 10. Динаміка мовної норми і проблеми кодифікації

Завдання

1. Створити інфографіку про історію українського правопису, використавши матеріал, уміщений за посиланням <http://litopys.org.ua/ohukr/ohu20.htm>

Тема 11. Український правопис у контексті мовних інновацій

Завдання:

Завдання

1. Опрацювати основні зміни, внесені до нового правопису 2019 року.

Тема 12. Лексична та фразеологічна правильність мовлення

Завдання:

Знайти та проаналізувати приклади порушення лексичних норм в мові українських медіа.

Тема 13. Граматична парадигма в лінгвальній культурі фахівця

Завдання:

Знайти та проаналізувати приклади порушення морфологічних норм в мові українських медіа.

Тема 14. Синтаксичні аспекти культури мовлення

Завдання:

Знайти та проаналізувати приклади порушення пунктуаційних норм української мови в рекламних текстах.

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I.			
Культура усного мовлення як чинник творення лінгвального (фахового) простору			
Тема 1. Генеологія української мови	конспект тез	5	I
Тема 8. Мовний етикет як складник культури мовлення	завдання пошукового характеру	5	IX
Разом за змістовий модуль: 10 балів			
Змістовий модуль II.			
Культура писемного мовлення як чинник творення лінгвального (фахового) простору			
Тема 10. Динаміка мовної норми і проблеми кодифікації	інфографіка	5	X
Тема 11. Український правопис у контексті мовних інновацій	завдання пошукового характеру	5	XI
Тема 12. Лексична та фразеологічна правильність мовлення	завдання пошукового характеру	5	XII
Тема 13. Граматична парадигма в лінгвальній культурі фахівця	завдання пошукового характеру	5	XIII
Тема 14. Синтаксичні аспекти культури мовлення	завдання пошукового характеру	5	XIV
Разом за змістовий модуль: 25 балів			
Разом за семестр: 35 балів			

Критерії оцінювання самостійної роботи

Максимальна кількість балів – 5

Оцінка за п'ятибальною шкалою	Значення оцінки
5 балів	студент глибоко та міцно засвоїв матеріал; наводить теоретично і практично правильні, обґрунтовані коментарі; проводить грамотний та чітко структурований аналіз мови медіа; самостійно здійснює узагальнення і висновки; вичерпно, послідовно, грамотно оформив самостійно виконані завдання (оцінка "відмінно").
4 бали	студент добре знає матеріал, але допускає незначні помилки в аналізі мови медіа, які за допомогою викладача швидко виправляє; здатен здійснювати лінгвістичний аналіз, самостійно робити висновки; успішно виконав та оформив самостійну роботу з незначною кількістю помилок (оцінка "добре").
3 бали	виконано не всі завдання; студент припускається грубих помилок, які самостійно не може виправити; недостатньо правильно і грамотно оформлено результати аналізу; рівень розуміння матеріалу студентом можна визначити як поверхневий (оцінка "задовільно").
1 – 2 бали	студент засвідчує фрагментарне знання матеріалу, не може здійснити аналіз мови медіа; наявна значна кількість суттєвих помилок у змісті та оформленні (оцінка "незадовільно").

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульна контрольна робота №1

Форма проведення: письмова.

Максимальна кількість балів: 25 балів.

Критерії оцінювання: модульна контрольна робота включає 50 тестових завдань, правильне виконання яких оцінюється у 0,5 балів.

Модульна контрольна робота №2

Форма проведення: письмова.

Максимальна кількість балів: 25 балів.

Критерії оцінювання: модульна контрольна робота включає 50 тестових завдань, правильне виконання яких оцінюється у 0,5 балів.

6.4. Форма проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма семестрового контролю – екзамен.

Умови допуску: студент не має заборгованостей з самостійних семестрових завдань та модульних контрольних робіт, виступав на семінарських заняттях, підготував проєкт; набрав не менше 36 балів.

Форма проведення екзамену – письмова

Критерії оцінювання

Екзаменаційний білет містить 40 тестових завдань:

20 питань зі змістового модуля «Історія української культури»;

20 питань зі змістового модуля «Культура усного і писемного мовлення»;

Відповідь на кожне завдання оцінюється 1 балом.

6.5 Орієнтовний перелік тем для семестрового контролю

1. Найважливіші відомості з історії походження та розвитку української мови.
2. Типологічні особливості української мови на фонетичному, морфологічному та синтаксичному рівнях.
3. Культура мовлення та «стиль мовлення». Вплив стилю й жанру на формування мовленнєвої культури майбутнього фахівця.
4. Загальні вимоги, що визначають рівень культури усного ділового мовлення.
5. Жанри усного мовлення.
6. Мистецтво публічного виступу (жанри, умови).
7. Вплив мови професійного спілкування, медіа та реклами на формування мовного простору спільноти.
8. Інтонація як мовне явище, її сутність і вивчення.
9. Літературна мова. Писемна та усна форми літературної мови. Функції мови.
10. Мовна норма. Класифікація мовних норм. Кодифікація. Варіантність мовної норми.
11. Поняття «культура мовлення». Роль суб'єктивних і об'єктивних факторів у становленні культури мовлення.
12. Вимова голосних і приголосних звуків в українській мові.
13. Особливості наголошування слів в українській мові.
14. Основні закони милозвучності української мови.
15. Специфіка і структура мовленнєвого впливу.
16. Мовний етикет академічного навчального середовища.
17. Особливості українського мовленнєвого етикету.
18. Мовний етикет у професійному спілкуванні.
19. Гендерні характеристики комунікативної поведінки.

20. Молодіжний сленг. Студентський жаргон.
21. Принципи сучасного українського правопису. Найважливіші відомості з його історії.
22. Основні зміни до нової редакції правопису.
23. Правила вживання апострофа в сучасному українському правописі. Сполучення літер **йо** – **ьо**. Правопис префіксів у сучасній українській літературній мові.
24. Правопис слів іншомовного походження в сучасній українській літературній мові.
25. Ненаголошені **е**, **и**, **о** в сучасній українській літературній мові.
26. Власні та загальні назви в сучасній українській літературній мові. Правила вживання великої літери у власних назвах.
27. Написання складних слів разом, через дефіс та окремо.
28. Правопис **не** з різними частинами мови.
29. Міжмовна лексико-семантична інтерференція в умовах білінгвізму.
30. Мовна надмірність; мовна недостатність.
31. Поняття фразеологічної норми.
32. Словотвірні норми.
33. Нормативність творення відонімних дериватів.
34. Прізвища, імена та імена по батькові: закономірності творення та особливості відмінювання.
35. Нормативність уживання граматичних форм іменника.
36. Нормативність уживання граматичних форм прикметника.
37. Нормативність уживання граматичних форм дієслова.
38. Нормативність уживання граматичних форм займенника, числівника.
39. Синонімія та омонімія відмінкових та прийменниково-відмінкових форм.
40. Порушення норм у вживанні службових частин мови.
41. Розділові знаки в речення зі звертаннями.
42. Розділові знаки у реченнях з однорідними членами.
43. Розділові знаки в реченнях зі вставними та вставленими конструкціями.
44. Розділові знаки в реченнях з відокремленими обставинами.
45. Розділові знаки в реченнях з відокремленими означеннями та прикладками.
46. Розділові знаки в реченнях з відокремленими додатками.
47. Розділові знаки в реченнях з уточнюючими членами.
48. Розділові знаки в складносурядних реченнях.
49. Розділові знаки у складнопідрядних реченнях.
50. Розділові знаки у безсполучникових реченнях.
51. Розділові знаки в реченнях з прямою мовою.
52. Оформлення цитат.

6.6 Шкала відповідності оцінок

Таблиця

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Результати навчання студентів щодо опанування навчальної дисципліни оцінюються за 100-бальною шкалою. Переведення результатів, отриманих за 100-бальною шкалою оцінювання в 4-х бальну та шкалу за системою ECTS здійснюється за такою схемою:

Оцінка ECTS	Значення оцінки	Оцінка за стобальною шкалою
A	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками	90-100 балів
B	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу без суттєвих грубих помилок	82-89 балів
C	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок	75-81 балів
D	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	69-74 балів
E	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	60-68 балів
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного опрацювання	35-59 балів
F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни	1-34 балів

**7. Навчально-методична карта дисципліни
«Українські студії: Культура усного і писемного мовлення»**

Практичні заняття – 28 год., самостійна робота – 18 год.,

МК – 4 год., семестровий контроль – 10 год., іспит

Модулі	Змістовий модуль I.										Змістовий модуль II.				
Назва модуля	Культура мовлення майбутнього фахівця як показник професійного розвитку										Культура писемного мовлення як чинник творення лінгвального (фахового) простору				
Кількість балів за модуль	99 балів										55 балів				
Теми практичних занять	Тема 1. Генезис ололгія укр. мови (11 б.)	Тема 2. Функционально-стилістична диференція української мови (11 б.)	Тема 3. Культурна усного фахового спілкування (11 б.)	Тема 4. Функциональний укр. мови в усному змінному сфері (11 б.)	Тема 5. Визначення мовних одиниць (11 б.)	Тема 6. Орфографічні акцентуаційні графічні ознаки (11 б.)	Тема 7. Технології комунікативної графіки (11 б.)	Тема 8. Мовні аспекти впливу (11 б.)	Тема 9. Гендерні віаспекти спілкування (11 б.)	Тема 10. Динаміка мовної норми пробами мовних кодифікацій (11 б.)	Тема 11. Український правопис у контексті мовних інновацій (11 б.)	Тема 12. Лексична та фразеологія правил мовлення (11 б.)	Тема 13. Граматична парадигма в лінгвальній культурі фахівця (11 б.)	Тема 14. Синтаксичні аспекти культури мовлення (11 б.)	
Самостійна робота	10 балів										25 балів				
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)										Модульна контрольна робота 2 (25 балів)				
Підсумковий контроль	Екзамен (40 балів)														

8. Рекомендовані джерела

Основна література

1. Заболотний О., Заболотний В. Правильне мовлення. Київ, 2020. 272 с.
2. Маруніч І., Гайдаєнко І. Ділове спілкування та культура мовлення. Київ, 2019. 224 с.
3. Мельник Т., Струганець Л., Бобесюк О. Культура мови: від теорії до практики. Київ, 2015.
4. Микитюк О. Сучасна українська мова: самобутність, система, норма : навч. посіб. 6 те вид., зі змін. Львів : Львівська політехніка, 2020. 440 с.
5. Пасинок В.Г. Основи культури мовлення. Київ, 2019. 184 с.

Додаткова література

1. Александрова В. Ф. *Розвиток креативності студентів на заняттях з культури усного і писемного мовлення. Українська мова і література в школі.* 2020. № 3. С. 55-57.
2. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови. Львів, 2003. 432 с.
3. Видайчук Т.Л. (2021). Дискусія в Імператорській академії наук (1907 рік) щодо системи правопису «Словаря української мови». *Синопис: текст, контекст, медіа.* № 27 (3), с. 165–171.
4. Видайчук Т.Л. (2021). Історія української мови у вимірах освітнього процесу початку ХХ століття. *Мова: класичне – модерне – постмодерне.* № 7, с. 50–67.
5. Горохова Т. О. Оптимізація методів формування української культуромовної особистості майбутніх учителів в умовах дистанційного навчання. *Молодий вчений.* 2020. №4 (80). С.596-572.
6. Дружененко Р. С. Осмислення прагматичної функції простого речення майбутніми вчителями української мови і літератури під час вивчення курсу «Культура усного і писемного мовлення». *Актуальні наукові дослідження в сучасному світі. Сборник наукових трудов.* Вып.1(21). Ч. 6 «Педагогіка». Переяслав-Хмельницький, 2017. С. 60-65.
7. Дружененко Р.С. Рекламний текст як засіб навчання культури мовлення студентів журналістських спеціальностей. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка.* Вип.14-15 (170-171). С.66-69.
8. Загнітко А. П. Українське ділове мовлення: професійне і непрофесійне спілкування. Дзеньк, 2007. 408 с.
9. Заєць В. Г. *Форми дієприкметників: способи врегулювання порушень мовної норми (на матеріалі сучасної української мови).* *Studia Philologica* : зб. наук. пр. 2017 (8). С. 24-28.
10. Климова К.Я. Основи культури і техніки мовлення: навч. посібник. Київ, 2006. 240с.

11. Кучерук О. А., Караман С. О., Караман О. В., Віннікова Н. М. Використання ІКТ для формування фахових компетентностей у майбутніх учителів української мови та літератури. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 71. № 3. С. 196-214.
12. Лахно Н.В. Інноваційні методи навчання в риторичній освіті психологів. *Наукова скарбниця освіти Донеччини*. Донецьк: Донецький нац. ун-т, 2011. С.45-48.
13. Масенко Л. Т. Мова і суспільство: Постколоніальний вимір. Київ : “КМ Академія”, 2004. 163 с.
14. Масенко Л. Т. Суржик: між мовою і язиком. Київ, 2011. 135 с.
15. Мацько Л. І. Культура української фахової мови: навчальний посібник. Київ, 2007. 360 с.
16. Остапченко О.В. Українська мова в грі: проблемні завдання, конкурси, змагання, цікаві факти, тести, квести. Київ, 2018. 224 с.
17. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування: навч. посібник. Київ, 2006. 231 с.
18. Радченко А.Ф. Основи наукового вивчення наголосу української мови. *Două decenii de la înființarea specializării Limba și literatura ucraineană la Facultatea de Litere .Universitatea Babeș–Bolyai din Cluj-Napoca*. 2020. С. 138-149.
19. Русаченко Н.П., Коханчик С.Р. Лемківський говір: проблема статусу. *Studia Philologica*. Київ: Київський ун-т. ім. Б. Грінченка, 2019. С. 73-79.
20. Семенюк О., Паращук В. Основи мовної комунікації. Київ, 2010. 240 с
21. Сербенська О. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити. Київ, 2017. 344 с.
22. Стишов О. А. Динаміка лексичного складу сучасної української мови. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. Біла Церква : «Авторитет» ФОП Курбанова Б. В, 2019. 198 с.
23. Сучасна українська мова. Фонетика. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Морфеміка. Словотвір. Морфологія [Текст] : зб. вправ і завдань : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Г. О. Козачук [та ін.]. Київ : Вид во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. 180 с.
24. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посібник за ред. С. О. Карамана, О. А. Копусь. Київ, 2013. 544 с.
25. Українська мова. Мова фаху, мова науки, мова спілкування. *Текстовокомунікативне навчання: навчальний посібник* / за ред. Любашенко О.В. Київ, 2014. 256 с.

Довідкова література

1. Волощак М. Неправильно – правильно. Довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації. Київ: Вид. центр “Просвіта”, 2000. 128 с.
2. Головащук С. І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник. Київ: Либідь, 1995. 192 с.
3. Головащук С. І. Українське літературне слововживання: Словник-довідник. Київ: Вища школа, 1995. 319 с.
4. Демська О. М., Кульчицький І. М. Словник омонімів української мови. Львів: Фенікс, 1996. 223с.
5. Довідник з культури мови/за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Вища школа, 2005. 400 с.
6. Етимологічний словник української мови у семи томах /АН УРСР, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Гол. редактор О. С. Мельничук. Київ: Наукова думка, 1982-2006.
7. Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів /за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Либідь, 2001. 224 с.
8. Орфоепічний словник / уклад. М. І. Погрібний. Київ: Рад. школа, 1984. 629 с.
9. Повний словник антонімів української мови / Калашник В. С., Колоїз Ж. В.; Словник фразеологічних антонімів української мови / Л. М. Полюга. Київ: Довіра, 2006. 859 с.
10. Словник-довідник з культури української мови / Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська, З. Терлак. Київ : Знання, 2004. 367 с.
11. Словник епітетів української мови / С. П. Бирик, С. Я. Єрмоленко, Л. О. Пустовіт; За ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Довіра, 1998. 431 с.
12. Словник іншомовних слів / уклад. Л. О. Пустовіт та ін. Київ: Довіра, 2000. 1018 с.
13. Словник паронімів української мови / уклад. Д. Г. Гринчишин, О. А. Сербенська. Київ: Радянська школа, 1986. 221с.
14. Словник синонімів української мови: У 2-х т. / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін. Київ: Наук. думка, 1999 – 2000.
15. Словник сучасного українського сленгу / уряд. Т. М. Кондратюк. Харків : Фоліо, 2006. 350с.
16. Словник української мови: В 11-ти т. / І. К. Білодід (гол. ред.) та ін. Київ: Наук. думка, 1970 – 1980.
17. Ставицька Л. Український жаргон. Словник. Київ: Критика, 2005. 494с
18. Струганець Л. Культура мови. Словник термінів. Тернопіль: Богдан, 2000. 88 с.
19. Сучасний словник іншомовних слів: близько 20 тис. слів і словосполучень / НАН України. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Уклад. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. Київ: Довіра, 2006. 789с.

Інтернет - ресурси

1. Конституція України (чинна з 1996 р. зі змінами). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. Культура мови і культура мовлення. Комунікативні ознаки культури мовлення. URL: https://pidruchniki.com/1040101747600/dokumentoznavstvo/kultura_movi_kultura_movlennya_komunikativni_oznaki_kulturi_movlennya
3. Лексичні норми мови професійного спілкування. URL: https://pidruchniki.com/1814081747605/dokumentoznavstvo/leksichni_normi_movi_profesiynogo_spilkuvannya
4. Українська мова: Енциклопедія. URL: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>
5. Українська мова в Інтернеті. URL: <http://novamova.info/>
6. Українська мова професійного спілкування. URL: https://pidruchniki.com/1435072247592/dokumentoznavstvo/ukrayinska_mova_profesiynogo_spilkuvannya
7. Український правопис (2019). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/ukrayinskij-pravopis-2019>
8. Уроки державної мови. URL: <http://mova.kreschatic.kiev.ua/>
9. Центр культури української мови. URL: <https://centrkum.blogspot.com/>

Розробник:

Русаченко Наталя Павлівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач:

Русаченко Наталя Павлівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри української мови

Протокол №2 від 02.09.2022 року

Завідувач кафедри української мови

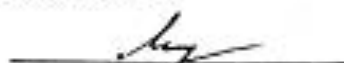

Михайло ВІНТОНІВ

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми

«__»__ 20__ р.

Гарант освітньої програми

Ігор ЛАСКА

Робочу програму перевірено

«02» 09 2022 р.

Заступник декана з науково-методичної та навчальної роботи

Світлана ГОРОБЕЦЬ

Пролонговано:

на 20_/20_ н.р	(підпис)	() ПІБ	«__»__ 20__ р.	протокол № __
на 20_/20_ н.р	(підпис)	() ПІБ	«__»__ 20__ р.	протокол № __
на 20_/20_ н.р	(підпис)	() ПІБ	«__»__ 20__ р.	протокол № __
на 20_/20_ н.р	(підпис)	() ПІБ	«__»__ 20__ р.	протокол № __

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет української філології, культури і мистецтва
Кафедра української мови

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов
2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**УКРАЇНСЬКІ СТУДІЇ:
КУЛЬТУРА УСНОГО І ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ
(УКРАЇНСЬКА)**

для студентів

спеціальності: 035 Філологія

освітнього рівня: перший (бакалаврський)

освітньої програми: 035.055.03 Мова і література (французька)

спеціалізації: 035.055 Романські мови і літератури (переклад включно),
перша - французька

Київ – 2022

